

Kontrole ZUS – najczęściej wydawane decyzje

Bird & Bird &

r. pr. Paula Koczara

Warszawa, 23 lutego 2022 r.

Najczęściej wydawane decyzje ZUS

Umowy o dzieło

Obowiązek zgłaszania umów

Podstawa prawna

Art. 36 ust. 17 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych znowelizowany na mocy tzw. Ustawy covidowej

Istota zmiany

Zmiany polegają na nałożeniu na płatnika składek lub osobę fizyczną zlecającą dzieło obowiązku poinformowania ZUS o zawarciu umowy o dzieło.

Wyjątek od obowiązku zgłaszania umów

- ✓ wykonawca pozostaje w stosunku pracy z zamawiającym (jest u niego zatrudniony na etat)
- ✓ gdy w ramach umowy o dzieło pracownik wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy.

Od kiedy?

1 stycznia 2021 r.

Cel zgłaszania umów o dzieło

Oficjalne uzasadnienie	Prawdopodobny cel
<p>„Celem zmiany (...) jest umożliwienie ZUS weryfikowania istnienia <u>obowiązku ubezpieczeń społecznych</u> osób wykonujących umowy nazwane umowami o dzieło”.</p>	<ul style="list-style-type: none">• Zwiększenie liczby kontroli• Ograniczenie zjawiska zastępowania umów zlecenia umowami o dzieło• Potencjalny wstęp do "oskładkowania" umów o dzieło

Jak zgłosić umowę o dzieło krok po kroku

- Zawarcie umowy o dzieło.
- Płatnik składek lub osoba fizyczna zlecająca dzieło wypełnia druk ZUS RUD służący zgłaszaniu umów o dzieło do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.
- Zgłoszenie musi nastąpić najpóźniej w terminie 7 dni od dnia zawarcia tej umowy.
- Informacje te będą ewidencjonowane na koncie płatnika składek.

Reklasyfikacja umów o dzieło

Na czym polega?

Jeśli ZUS stwierdzi, że **umowa o dzieło posiada cechy właściwe dla zlecenia**, to na mocy decyzji dokona zmiany kwalifikacji prawnej takiej umowy na umowę zlecenia albo umowę o świadczenie usług.

Skutek?

- ✓ Powstanie obowiązku składkowego
- ✓ Obowiązek zapłaty składek na ubezpieczenia społeczne
- ✓ Pośrednio: potencjalna potrzeba zmiany modelu biznesowego

Reklasyfikacja umów o dzieło - orzecznictwo

Przepisy lub instytucje prawa cywilnego mogą być stosowane na gruncie ubezpieczeń społecznych tylko na podstawie wyraźnego przepisu prawa ubezpieczeń społecznych. **Autonomiczność i odrębność** przepisów prawa ubezpieczeń społecznych wobec przepisów prawa cywilnego sprawia, iż na gruncie stosunków ubezpieczenia społecznego dopuszcza się **tylko na zasadzie wyjątku** stosowanie wskazanych **expressis verbis regulacji cywilistycznych**.

(wyrok SN z dnia 21 października 2008 roku, II UK 71/08)

Czy umowy o dzieło będą oskładkowane?

Konsekwencją obowiązku zgłaszania umów o dzieło może być spadek liczby zawieranych umów o dzieło lub ich całkowite zaprzestanie.

Jest bardzo prawdopodobne, że stworzenie ewidencji umów o dzieło jest pierwszym krokiem do ich pełnego oskładkowania.

Umowy o dzieło z własnym pracodawcą

Rozszerzenie definicji pracodawcy i pracownika zawartego w kodeksie pracy

Umowy o dzieło z własnym pracodawcą

Zgodnie z przepisami ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych z dnia 13 października 1998 roku pracodawca jest płatnikiem składek na ubezpieczenie społeczne w stosunku do pracowników (art. 4 pkt 2a).

Uznanie za pracownika art. 8 ust. 2a u.s.u.s

Zawarcie m.in. umowy o dzieło z własnym pracodawcą

Zawarcie m.in. umowy o dzieło z podmiotem trzecim, ale wykonywanie pracy na rzecz własnego pracodawcy (tzw. trójkąt umów)

Czy zatrudnienie zewnętrzne jest ryzykowne?

Problemy praktyczne

- zwrot „wykonywanie pracy na rzecz pracodawcy”
- korzyści
- treść umów o współpracy

Konsekwencje

Skutkiem uznania osoby wskazanej w przywołanym art. 8 ust. 2a za pracownika, jest objęcie jej obowiązkowymi ubezpieczeniami emerytalnymi, rentowymi, chorobowymi i wypadkowymi oraz zgłoszenie do ww. ubezpieczeń.

Zgodnie z art. 36 ust. 1 i 2 ustawy obowiązek ten obciąża płatnika składek.

Ustalenie takiej relacji (rozstrzygnięcie, czy zleceniobiorca (lub inna osoba) wykonuje faktycznie pracę na rzecz pracodawcy, z którymi pozostaje w stosunku pracy) **wymaga zbadania i oceny okoliczności każdego przypadku.**

Postanowienie SN z dn. 11.12.2012 r., I UK 473/12, wyroki SN dn. 14.01.2010 r., I UK 252/09, z dn. 22.02.2010 r., I UK 259/09 i z dn. 18.10.2011 r., III UK 22/11, z dn. 11.05.2012 r., I UK 5/12

Uznanie za płatnika składek

Uznanie za płatnika składek

Czy zatrudnienie zewnętrzne jest ryzykowne?

Outsourcing nie jest na razie nielegalny

„Outsourcing” to pojęcie zaczerpnięte z języka angielskiego nie mające odpowiednika w języku polskim. W doktrynie przyjmuje się, że jest to system umów o przedsiębiorstwie polegający na tym, że obsługę przedsiębiorstwa powierza się podmiotom zewnętrznym, nie będącym jego pracownikami.

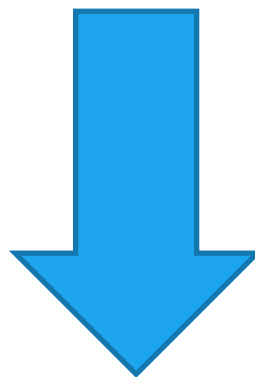
Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 28 października 2009 r. (V ACa 418/2009)

Uznanie za płatnika składek – art. 38a u.s.u.s.

Jeśli w związku z przeprowadzonym postępowaniem wyjaśniającym lub kontrolą wykonywania przez płatników składek obowiązków z zakresu ubezpieczenia społecznego, **zachodzi konieczność** wydania decyzji ustalającej płatnika składek, ZUS wydaje decyzję podmiotowi zgłaszającemu ubezpieczonych do ubezpieczeń społecznych oraz płatnikowi składek ustalonemu przez Zakład.

Ryzyka związane z art. 38a u.s.u.s.

Brak przesłanek zastosowania przepisu

Nieograniczony krąg podmiotów, względem których można zastosować przepis

(grupy kapitałowe, franczyza, przejście zakładu pracy)

Skutki wydania decyzji ustalającej płatnika składek

Skutki explicite	Skutki implicite
Zmiana podmiotowa	Ustalenie istnienia stosunku pracy
Ustalenie okresu, od kiedy nowy płatnik posiada ten status	Stwierdzenie obowiązku składowego wstecz
ZUS z urzędu sporządza dokumenty rozliczeniowe	Brak możliwości zakwestionowania rozliczeń poprzez odwołanie

Rozliczenie pomiędzy płatnikiem składek a zgłaszającym do ubezpieczeń społecznych

Zaliczenie należności składkowych zgłaszającego do ubezpieczeń na rzecz należności ustalonego płatnika składek

Brak możliwości dochodzenia zwrotu nienależnie opłaconych składek przez Zgłaszającego

Wątpliwa konstytucyjność regulacji

- Konstrukcja przepisu 38a ust.1 - **zasada państwa prawa**.
- Pozbawienie Zgłaszającego do ubezpieczeń możliwości zwrotu składek – **zasada równości wobec prawa i ochrony własności**.
- Dochodzenia składek za okres wskazany w decyzji – **zasada nierektroaktywności**

Kwestie formalne

Obowiązek utworzenia

Fundusz tworzą pracodawcy zatrudniający według stanu na dzień 1 stycznia danego roku co najmniej 50 pracowników w przeliczeniu na pełne etaty.

Pracodawcy zatrudniający według stanu na dzień 1 stycznia danego roku, co najmniej 20 i mniej niż 50 pracowników w przeliczeniu na pełne etaty, tworzą Fundusz na wniosek zakładowej organizacji związkowej.

Pracodawcy prowadzący działalność w formie jednostek budżetowych i samorządowych zakładów budżetowych tworzą Fundusz, bez względu na liczbę zatrudnianych pracowników.

Wydatkowanie środków z ZFŚS

Działalność socjalna

- usługi świadczone przez pracodawców na rzecz różnych form wypoczynku
- działalność kulturalno-oświatowa
- działalność sportowo-rekreacyjna
- opieka nad dziećmi w żłobkach, klubach dziecięcych, sprawowana przez dziennego opiekuna lub nianię, w przedszkolach oraz innych formach wychowania przedszkolnego
- udzielanie pomocy materialnej - rzeczowej lub finansowej
- udzielanie zwrotnej lub bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe na warunkach określonych umową

Rola kryteriów socjalnych w wydatkowaniu środków ZFŚS

"Swoboda regulacji w regulaminie zakładowego funduszu świadczeń socjalnych zasad przyznawania indywidualnych świadczeń jest ograniczona ustanowioną przez ustawodawcę w art. 8 ust. 1 u.z.f.ś.s. ogólną zasadą, że przyznawanie tych świadczeń ma być uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu.

Tym samym regulamin powinien respektować i doprecyzować (...) zawartą w art. 8 ust. 1 ww. ustawy zasadę podziału świadczeń z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych na rzecz pracowników, **w oparciu o analizę ich sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej.**

(...) O spełnieniu kryterium socjalnego nie może być mowy bez indywidualnej analizy sytuacji każdej uprawnionej do skorzystania z funduszu osoby."

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 4 kwietnia 2017 r., sygn. akt III AUa 934/16

Poziomy kontroli ZUS

- Zastosowanie kryteriów socjalnych
- Wydatkowanie środków na świadczenia zgodnie z katalogiem Regulaminu
- Zastosowanie trybu przyznawania świadczeń zgodnie z Regulaminem.

Świadczenia ze środków ZFŚS a składki ZUS

Jeżeli pracownicy otrzymywać będą świadczenia ze środków ZFŚS w oparciu o inne kryteria aniżeli socjalne bądź będzie to następować bez zastosowania tych kryteriów, tj. z naruszeniem przepisów ustawy o ZFŚS, to **ich wartość nie będzie podlegała wyłączeniu z podstawy wymiaru składek (społecznych i zdrowotnej) ZUS**

"(...) Poszczególne świadczenia przyznawane mogą być im wszystkim według różnych kryteriów, **tyle że o niezaliczeniu do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia decyduje socjalny charakter tych świadczeń wyrażający się zróżnicowaniem ich wartości w zależności od sytuacji majątkowej, rodzinnej i finansowej. (...)**"
z wyroku Sądu Najwyższego z dnia 8 stycznia 2014 r., sygn. akt I UK 202/13

Dziękujemy & Bird & Bird

Barbara Klimczyk

Associate, praktyka prawa pracy

Tel: +48 883 375 890

barbara.klimczyk@twobirds.com

Paula Koczara

Senior Associate, praktyka prawa pracy

Tel: +48 882 782 150

paula.koczara@twobirds.com

twobirds.com

Abu Dhabi & Amsterdam & Bratysława & Bruksela & Budapeszt & Dubaj & Düsseldorf & Frankfurt & Haga & Hamburg & Helsinki & Hong Kong & Kopenhaga & Londyn & Luksemburg & Lyon & Madryt & Mediolan & Monachium & Paryż & Pekin & Praga & Rzym & San Francisco & Singapur & Sydney & Szanghaj & Sztokholm & Warszawa & Oddział: Casablanca

Informacje zawarte w niniejszym dokumencie dotyczące kwestii technicznych lub zawodowych mają wyłącznie charakter informacyjny i nie stanowią porady prawnej ani zawodowej. Zawsze należy skonsultować się w przypadku konkretnego problemu prawnego z odpowiednim prawnikiem. Bird & Bird nie ponosi odpowiedzialności za informacje zawarte w niniejszym dokumencie i zrzeka się wszelkiej odpowiedzialności w odniesieniu do tych informacji.

Niniejszy dokument jest poufny. Bird & Bird jest, o ile nie zaznaczono inaczej, właścicielem praw autorskich do niniejszego dokumentu i jego zawartości. Żadna część tego dokumentu nie może być publikowana, rozpowszechniana, pozyskiwana, ponownie wykorzystywana lub reprodukowana w jakiegokolwiek materialnej formie.

Bird & Bird jest międzynarodową praktyką prawniczą, w której skład wchodzi Bird & Bird LLP i podmioty z nią stowarzyszone, w tym Bird & Bird Szepietowski i wspólnicy sp.k. Biura Bird & Bird znajdują się w wyżej wskazanych lokalizacjach.

Bird & Bird Szepietowski i wspólnicy sp.k.: sąd rejestrowy – Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego: KRS 0000313889; NIP 701-014-58-50; REGON 141571526.